

2. kvartalvise status på implementeringen af Udviklingsplan for AUH Psykiatrien til regionsrådet, oktober 2018

Regionsrådet godkendte den 15. december 2017 "Udviklingsplan for Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien", der skal styrke psykiatriens faglige position som en del af universitetshospitalet med højt specialiseret behandling, forskning og uddannelse til gavn for psykisk syge i hele regionen.

Udviklingsplanen omfatter begge de psykiatriske specialer – voksenpsykiatrien såvel som børne- og ungdomspsykiatrien - og består af elementerne:

- Eftersyn af specialiserede funktioner
- Vilkår for forskning
- Satsningsområder

Regionsrådet modtager hermed den anden kvartalvise status på implementeringen af udviklingsplanen.

Eftersyn af specialiserede funktioner

Psykiatrien i Region Midtjylland varetager 27 specialfunktioner for voksenpsykiatrien og 13 specialfunktioner for børne- og ungdomspsykiatrien (oversigt over specialfunktioner vedlagt).

Sundhedsstyrelsen har fastlagt en række generelle forudsætninger og krav til bl.a. kapacitet og forskning, som skal opfyldes for at varetage specialfunktioner. En oversigt over forudsætninger og krav til hospitalernes varetagelse af specialfunktioner fremgår af figur 1.

Figur 1: Oversigt over forudsætninger og krav til hospitalets varetæ- gelse af specialfunktioner

Kilde: Specialeplanlægning - begreber, principper og krav. Sundhedsstyrelsen, 2015.

Der er i foråret 2018 gennemført et eftersyn af de specialiserede funktioner, der i dag varetages på Aarhus Universitetshospital, Risskov med henblik på at kortlægge om de generelle krav og forudsætninger opfyldes for specialfunktionerne i regionen.¹

Resultat af eftersynet af de specialiserede funktioner

Tilbagemeldingerne viser, at særligt Afd. Q (afdeling for depression og angst) og Afd. P (afdeling for psykoser) har udfordringer. Resultaterne af eftersynet i AUH Risskov har været drøftet på driftsmøderne som psykiatri- og socialledelsen afholder med de enkelte afdelingsledelser en gang om måneden.

Samlet set peger eftersynet i Afd. Q og Afd. P på at udfordringerne med at løfte specialfunktionerne bl.a. skyldes rekrutteringsproblemer ift. speciallæger tilknyttet specialfunktioner, hvor der er krav om mindst 3 speciallæger. Generelt er der udfordringer med rekruttering af kvalificerede speciallæger, og ved nyansættelser er det blandt andet svært at matche lønkrav. Der ses dog en positiv udvikling i rekruttering af Yngre Læger. I perioden 2015 til 2018 er der sket en stigning i antallet af Yngre Læger i voksenpsykiatrien i Aarhus Universitetshospital, Risskov fra 34 til 60, hvilket giver en stigning på 76,5%².

¹ Der er gennemført et lignende eftersyn af de specialiserede funktioner i Regionspsykiatrierne Midt og Vest i juni 2018.

² I voksenpsykiatrien inklusiv regionspsykiatrierne ses en stigning på 34%

En anden udfordring i forhold til at kunne løfte specialfunktionerne er, at personalet føler et stort arbejdspress og mangel på ressourcer. Nye funktioner/opgaver, som er kommet til i specialeplanen i 2017, har bevirket øget pres på både økonomiske og personalemæssige ressourcer. Dette har blandt andet den indvirkning, at personalet ikke vurderes at have tilstrækkelig med tid til forskning og udvikling.

Eftersynet af specialfunktionerne i BUC og Afd. R viser, at specialfunktionerne løftes tilfredsstillende i forhold til de krav, som skal opfyldes for varetagelse.³ Afdelinger peger dog på, i lighed med afd. Q og Afd. P, at det er en udfordring at afsætte tid til forskning og faglig udvikling, svært at rekruttere kvalificeret personale/læger, samt mangel på ressourcer inden for området. Endvidere fremhæves det, at på trods af at kompetencerne er til stede, så er der fortsat behov for at vedligeholde og videreudvikle kompetencerne inden for specialfunktionerne.

Igangsatte tiltag der skal løfte specialfunktionerne

Afd. P og Afd. Q har på baggrund af drøftelserne på driftsmøderne igangsat en række tiltag på kort sigt med henblik på at imødegå nogle af ovenstående udfordringer. Afd. Q har delvist imødegået udfordringen omkring speciallægemangel inden for de højt specialiserede funktioner ved at etablere et samarbejde med Afdelingen for kvindesygdomme og fødsler på AUH, samt ved øgning af speciallægedækningen. Afd. P har planer om at opkvalificere/kompetenceudvikle flere speciallæger i afdelingen til at kunne varetage de specialiserede funktioner, samt omorganisere driften i afdelingen med henblik på at efterkomme kravene til specialfunktioner.

Med henblik på at kunne imødegå udfordringen om mangel på kvalificeret personale og fortsat udvikling af kompetencerne inden for specialfunktionerne har psykiatri- og socialledelsen afsat 1. mio. kr. til kompetenceløft målrettet Afd. P og Afd. Q, som har de største udfordringer med at efterkomme principper og krav for specialfunktionerne.⁴ Afdelingerne er pt. i gang med at lægge en plan for, hvorledes midlerne anvendes bedst muligt.

For at imødegå udfordringen med at der ikke vurderes at være tilstrækkelig tid til forskning og udvikling, har psykiatri- og socialledelsen og afdelingsledelserne besluttet, at personalet skal have mulighed for at prioritere tiden og deres arbejde med den faglige udviklingsplan. Dette indebærer en målsætning om, at medarbejderne kan afsætte cirka 10 % af deres arbejdstid til generelt relevant arbejde

³ Specialefunktionen løftes også tilfredsstillende i Regionspsykiatrien Midt

⁴ Regionspsykiatrien Vest bliver også tilgodeset indenfor de afsatte kompetencemidler.

med faglig udvikling, idet enkelte projekter dog kan kræve, at der afsættes tid over de 10 % til faglig udvikling.

I forhold til udfordringerne med at rekruttere personale, er der nedsat en task force, der skal finde langsigtede løsninger på rekruttering og fastholdelse af læger. Denne task force har indtil videre identificeret følgende 11 områder, som der skal arbejdes videre med:

- De små ting, der kan gøre hverdagen nemmere
- Yngre læger ansat i hele Psykiatri og Social fremfor på enkelte afdelinger
- Opgavefordelingen/arbejdsglidningen mellem læger og andre faggrupper
- Bedre fordeling af uddannelsesstillinger indenfor specialerne samt fokus på hvilke opgaver, der kun må varetages af speciallæger
- Lægernes arbejdsvilkår
- Rekruttering og geografiske forskelligheder i forhold til I-stillingerne samt fokus på det "svage led" mellem I- og H-stillinger
- Mere fokus på karriereveje og læger i ledelse
- Alternative rekrutteringsspor som f.eks. udenlandske læger og seniorer, der bliver længere tid for at supervisere de yngre læger
- Fokus på at gøre diktering/journalisering mere effektivt
- Fælles bagvagt
- Specialeansvarlige overlæger

For at forbedre lægernes arbejdsvilkår, er der blandt andet etableret en flowkoordinatorfunktion i Afd. Q, Afd. P og BUC, der skal bidrage til at skabe bedre flow i afdelingerne samt forebygge overbelægning.

Derudover afholdes en fælles temadag mellem LMU-formandskaberne i psykiatrien og psykiatri- og socialledelsen med henblik på at drøfte fælles tiltag, som kan imødegå ovennævnte udfordringer.

Vilkår for forskning

Forskning på et højt internationalt niveau er en forudsætning for, at evidensbaseret udredning og behandling kan videreudvikles til gavn for patienterne. Et attraktivt forskningsmiljø er endvidere af betydning for at kunne rekruttere nye medarbejdere til psykiatrien.

Aarhus Universitetshospital Psykiatrien er en aktiv og anerkendt forskningsaktør, der sætter en ære i at gøre sig gældende på højt niveau i regional, national og international sammenhæng. I Aarhus Universitetshospital Psykiatrien er der følgende tre måder at bedrive forskning på:

Grundforskning og klinisk forskning i afdelingerne

Der er afsat 35-40 mio. kr. til forskning i psykiatrien i Region Midtjylland. Forskerstaben i psykiatrien består af 5 professorer, 7 ikke-læger ansat som lektorer, 23 ph.d. studerende og 20 ansatte med ph.d. Det samlede interne personale består således af over 50 medarbejdere. Derudover er der tilknyttet 6 gæsteprofessorer, og der arbejdes aktuelt på at tilknytte yderligere 2 anerkendte udenlandske professorer. Der er aktuelt 115 igangværende forskningsprojekter med overvægt af eksterne parter herunder flere udenlandske fra særligt amerikanske, europæiske og andre nordiske lande. Emnerne på forskningsprojekterne er vidtgående indenfor blandt andet registerforskning, neurobiologi, hel-genom test, risikovurdering og fysioterapi ift. tvang, psykisk afvigende lovovertrædere, NordLots om OCD, ADHD, mv.

I 2017 blev der sammenlagt publiceret 82 forskningsartikler fra afdelingerne i Risskov. Ydermere bliver der i gennemsnit udgivet 3-5 ph.d.-afhandlinger om året.

Forskning i Translational Neuropsychiatry Unit (TNU)

TNU er en del af Institut for Klinisk Medicin, Aarhus Universitet og er placeret på Aarhus Universitets Hospital Risskov.

TNU udfører translations neuropsykiatrisk forskning, især med fokus på forsøg på mennesker og dyr. TNU yder desuden et tværfagligt samarbejdsforskningsmiljø, der sikrer frugtbar forskningsinteraktion med de kliniske psykiatriske forskningsafdelinger i Risskov. Forskningen spænder fra grundlæggende neurobiologisk videnskab til klinisk orienteret undersøgelse af neuropsykiatriske lidelser.

Forskning i IPSYCH

IPSYCH er et nationalt projekt forankret på Aarhus Universitet i samarbejde med Københavns Universitet, Region Midtjylland og Region Hovedstaden og Statens Serum Institut. IPSYCH studerer fem specifikke psykiske lidelser; autisme, ADHD, skizofreni, bipolar lidelse og depression. De vigtigste mål er at identificere årsagerne til disse lidelser ved at forske i de genetiske og miljømæssige faktorer og dermed finde nye mål for behandling.

Perspektivet er at tilbyde bedre og mere personlig behandling, hvilket giver et bedre liv for hver enkelt patient med lidelsen - og måske endda i nogle tilfælde at forebygge udviklingen af disse lidelser.

IPSYCH har for tredje gang modtaget en bevilling på 120 mio. kr. fra Lundbeckfonden. Bevillingen betyder, at projektet fortsat er verdens førende inden for psykiatrisk forskning. Ole Mors der er forskningsleder, professor og overlæge i Afdeling for Psykoser er en af de fem medlemmer af iPSYCH projektgruppen. I 2017 blev der udgivet 34 artikler i regi af iPSYCH.

Eftersyn af forskningen i psykiatrien i Region Midtjylland

Der er i foråret 2018 gennemført et eftersyn af forskningen i psykiatrien med henblik på at styrke vilkår og rammer for forskningen på Aarhus Universitetshospital. Til dette formål har der været nedsat en arbejdsgruppe bestående af den lægefaglige direktør for Psykiatri og Social samt professorerne i psykiatrien inden for den kliniske forskning og grundforskning. Arbejdsgruppen har udarbejdet en række anbefalinger for at skabe bedre vilkår for forskningen, og der er gennemført/igangsat nedenstående tiltag.

Igangsatte tiltag der skal løfte forskningen i psykiatrien

Anbefalingerne er blandt andet blevet drøftet i den nedsatte fælles ledergruppe i AUH Risskov, samt med tidligere Institutleder, Kristjar Skajaa, Aarhus Universitet.

Flere af arbejdsgruppens anbefalinger er p.t. blevet gennemført eller i gang med at blive implementeret:

- Der er sket en forbedring af pladsforholdene for forskerne. Der er etableret ekstra lokaler til forskningsmiljøerne, i en bygning i umiddelbar tilknytning til Aarhus Universitetshospital Psykiatrien.
- Der er igangsat tiltag med henblik på at tilknytte flere gæsteforskere. Der er blandt andet indgået aftale med to gæsteforskere i voksenpsykiatrien foruden en professor i børne- og ungdomspsykiatrien og en adjungeret professor i retspsykiatrien.
- Der er blevet ansat en statistiker med henblik på at understøtte forskningsmiljøerne
- Der er igangsat planlægning af kvartalsvise mødefora mellem forskerne på tværs af afdelingerne, samt månedlige møder mellem klinikere og forskere fra de fire afdelinger, med henblik på opstart primo 2019 i de nye rammer i Skejby. Tiltaget har til formål at løfte samspillet mellem klinikken og forskning, gennem fælles undervisning/udvikling, og med sigte på at bringe større viden.

Satsningsområder

Psykiatrien i Risskov flytter i slutningen af 2018 til Skejby, og bliver dermed en del af det nye, samlede Aarhus Universitetshospital. Ambitionen er at Aarhus Universitetshospital Psykiatrien positioneres med en stærk faglig profil og tydelige satsningsområder.

Arbejdet med at udfolde de faglige satsningsområder har høj prioritet, men arbejdet sker samtidig i konkurrence med blandt andet udflytningen til Skejby, der trækker mange ressourcer. Derfor kører arbejdet med at udfolde de faglige satsningsområder i flere forskellige tempi, og er dermed i forskellige stadier i arbejdet.

Proces og tiltag for arbejdet med at udfolde de faglige satsningsområder

I udviklingsplanen er der udpeget følgende fem satsningsområder, der skal styrke den faglige profil for psykiatrien på Aarhus Universitetshospital:

- Forebyggelse og tidlig indsats
- Målebaseret behandling (Measurement Based Care)
- Selvskade og Suicidalitet
- Somatisk sygdom
- Non-farmakologisk behandling

Der har i foråret 2018 været igangsat en proces, hvor det kliniske personale har haft mulighed for at tilkendegive deres interesse i satsningsområderne. Der har været stor interesse i arbejdet med satsningsområderne, hvor 273 medarbejdere har tilkendegivet interesse i at engagere sig i arbejdet med satsningsområderne. Der er således en bred repræsentation for alle faggrupper i det videre arbejde med satsningsområderne.

Indenfor forebyggelse og tidlig indsats, er der identificeret følgende fokusområder:

1. Optimering af snitflade til primær sektor (samt undersøge muligheden for kommende satspuljeprojekter)
2. Modularer udredning/behandling (intern stepped care)
3. Optimering af kontinuitet mellem afsnit, herunder særligt transition mellem voksenpsykiatrien og børne- og ungdomspsykiatrien (model for overgange)
4. Udvikling af hospitalets hjemmeside med mere informationsmateriale til patienter og pårørende og andre fagprofessionelle (herunder gøre allerede eksisterende materiale fra forskellige afsnit tilgængeligt, henvise til relevant links mv.)
5. Øge videreformidling af forskning og brobygning mellem forskning/klinik, herunder mere formidling til primær praksis (f.eks. ved etablering af "formidlingsteam"/ nøglepersonskurser)

Der arbejdes aktuelt videre med ovenstående ideer, hvorefter der afholdes et stormøde den 8. oktober 2018 med deltagelse af alle medarbejdere med interessetilkendegivelse for området.

Indenfor området om målebaseret behandling (Measurement Based Care), har man via en spørgeskemaundersøgelse foretaget en afdækning af afdelingerne i AUH Risskovs brug af rating scales i den daglige kliniske praksis for at få en status over den aktuelle brug af målebaseret behandling. Der afholdes to møder i december måned, hvor resultaterne fra undersøgelsen fremlægges og drøftes. Dette sker med udgangspunkt i følgende forskningsspørgsmål:

1. Hvilke yderligere symptommål kan anvendes til measurement-based care - og kan der harmoniseres så samme mål anvendes på tværs af f.eks. ambulatorier og sengeafsnit?
2. Kan målingen af bivirkninger optimeres/systematiseres - f.eks. med brug af et selvrapporteringssystem?
3. Kan WHO-5 well-being skalaen (5 simple spørgsmål) anvendes til måling af psykisk velvære på tværs af afdelingerne? Til hvor unge børn kan den anvendes?
4. Hvilke yderligere rating scales (top 5 liste) ønskes integreret i EPJ (som SFI) og hvilke ønskes gjort elektroniske, så de kan sendes til patienterne?

Indenfor målbaseret behandling arbejdes der aktuelt med følgende igangværende forskningsprojekter, der vil indgå i det videre arbejde i satsningsområdet:

- Klinisk validering af Simplified Negative and Positive Symptoms Interview (SNAPSI) til måling af PANSS-6 (kernesymptomer ved skizofreni) blandt indlagte patienter.
- Klinisk validering af Simplified Negative and Positive Symptoms Interview (SNAPSI) til måling af PANSS-6 (kernesymptomer ved skizofreni) blandt ambulante patienter.
- Klinisk validering af Glasgow Antipsychotic Side-effect Scale (GASS).
- Etablering og klinisk validering af komplet item-bank over bivirkninger til psykofarmaka.
- Klinisk validering af HAM-D6 selv-rating blandt indlagte patienter med depression.

I forhold til non-farmakologisk behandling er forligspartierne i Budget 2019 enige om, at der ved udmøntningen af midlerne til psykiatrien prioriteres midler til at fremme non-farmakologiske behandlingsmuligheder i psykiatrien. I den forbindelse skal der blandt andet sættes fokus på anvendelse af Åben dialog som behandlingsmetode ved at Region Midtjylland, så vidt muligt i samarbejde med kommuner i regionen, afholder en konference om Åben dialog i andet halvår af 2019. Inden da bliver afholdt en temadag for de medarbejdere, som har udtrykt interesse for deltagelse i arbejdet med satsningsområdet. Temadagen skal omhandle såvel det kliniske arbejde, samt berøre igangværende forskningsaktiviteter indenfor non-farmakologisk behandling. Aktuelt er der følgende forskningsprojekter, som temadagen blandt andet vil berøre:

- Non-farmakologisk behandling af søvn- og døgnrytmeforstyrrelser ved indlagte patienter med affektiv lidelse.
- Behandling af PTSD hos ambulante patienter med desensibilisering og omformning af øjenbevægelser (EMDR)
- Kugledynens effekt på insomni ved depression og angst

- Nordlots: Kognitiv adfærdsterapi (CBT) til patienter med OCD
- Forældretræning til små børn med ADHD

I og med at et stort antal medarbejdere har udvist interesse i satsningsområdet, afholdes temadagen i første halvår af 2019, når udflytningen til Skejby er gennemført. Der afholdes møde i planlægningsgruppen den 30. oktober, hvor det videre indhold af temadagen drøftes.

Indenfor området selvskade og suicidalitet er der indledningsvist sket en afdækning af, hvad der i øjeblikket er af forskning og forskningsbaseret faglig udvikling, uddannelse, undervisning og vidensdeling indenfor området. Ole Mors, der er formand for satsningsområdet er på orlov i september, hvorfor det første møde i planlægningsgruppen afholdes den 29. oktober. På mødet vil der blive taget udgangspunkt i følgende igangværende forskningsprojekter, og hvordan dette arbejde kan udfoldes yderligere i det videre arbejde med satsningsområdet:

- Forskningsenheden for Psykosers publikationer vedr. genetiske studier af selvmord samt selvmordstanker under antidepressiv behandling
- Identifikation af selvpåført, fysisk skade uden selvmordsintention og stratificering af risikofaktorer for recidiv hos den akutte (psykiatriske) patient som udgangspunkt for intervention
- Datamining af EPJ: Vurdering af risikoen for selvmord og selvmordsadfærd indenfor 3 måneder efter indlæggelse

Indenfor området somatisk sygdom har der været afholdt et planlægningsmøde den 22. august. Efterfølgende har der pågået en opgave med at kortlægge de nuværende forskningsprojekter, der kan indgå i det videre arbejde i satsningsområdet. Følgende forskningsprojekter indenfor somatisk sygdom er i den sammenhæng identificeret:

- Forlængelse af QTc-intervallet hos patienter med anoreksi og bulimi.
- Undersøgelse for at forbedre knoglesundheden og den psykopatologiske status hos patienter med anoreksi.
- Studie i sammenhængen mellem anoreksi og risiko for at udvikle en alvorlig hjerterytmeforstyrrelse.
- Graviditet og symptomer hos kvinder der tidligere har haft spiseforstyrrelser.
- Mortalitet blandt retspsykiatriske patienter
- EKG forandringer og måling af psykofarmaka i blodet.

Det fremgår i Budget 2019 at, der som en del af satsningen med at udvikle Aarhus Universitetshospital Psykiatrien og de højtspecialiserede funktioner skal igangsættes samarbejdsprojekter mellem somatikken og psykiatrien for at fremme integrationen af patientbehand-

ling, forskning og uddannelse. Der vil derfor i det videre arbejde i satsningsområdet blive inddraget relevante samarbejdspartnere fra de somatiske afdelinger på Aarhus Universitetshospital.